

IÑAKI OLAIZOLA

«Heriotza duinari buruzko legeek sufirimendu handiegia pasatzea eskatzen dute sedazioa jarri aurretik»

Donostia, 1944. Gaztetan ingeniariitza ikasi zuen. Bizitza gehiena arlo horri lotutako lanbideetan aritu ostean, erretiroa hartutakoan antropologia ikasteari ekin zion, EHUn.

Amaitutakoan, heriotza aukeratu zuen doktore-tesia egiteko gaitzat, “gutxi landu den eremua delako, eta hutsune demokratikoa dagoelako; jendeak ezin du beti nahi duen bezala hil”. Gero eta pertsona gehiago beren bizitzaren amaiera antolatzeko orduan ahaldundu egiten direla uste du Olaizolak, nolanahi den ere.

| UNAI BREA |

Argazkiak: Dani Blanco

AZKEN URTEETAN heriotzarekin dugun harremanaz sakon ikertzen jardun du Iñaki Olaizolak. Horren fruitu dira bi liburu; azkenekoa, aurren argitaratutakoa, *Muerte, ritual funerario y luto en Euskal Herria* (Heriotza, hileta-errituala eta dolua Euskal Herrian).

Heriotzarekikoak bizitzeko eredu bi daudela diozu, elkarri kontrajarriak: tradizionala, hein handian erlijioari lotua, eta biografikoa.

Horiek muturrak dira, eta bien artean hamai-ka aukera dago. Bitarte horretan kokatzen da jende gehiena.

Zeuk asmatua da “biografiko” adjektiboa?

Uste dut baietz. Azken batean, heriotza norberaren bizitzarekin lotuta dago. Eta heriotza diodanean epe batez ari naiz, ez hiltzeko une zehatzaz. Momentu batean konturatu egiten zara bizitzaren azken etapan zaudela, eta pentsamoldeak aldatu egiten dira. Gaur egun zaharraren zaharrez hiltzen gara normalean. Eta normalean, gaixotasun edo mendekotasun epe luze bat pasa ondoren. Batez beste 6-7 urte bizitzen gara mendekotasunean. Arazo sozial garrantzitsua da, erakundeek eta legeek kontuan hartu behar luketena.

Liburuan egin dituzun elkarrizketetatik ondo-
orioztatzen da heriotzari berari baino aurreko
prozesuari diogula beldurra.

Jende gehienak hiltzeari baino gaizki hiltzeari
dio beldurra. Zein da kalitatezko heriotza?
Bada, hor daude bi ereduak. Oraindik inda-
rrean dago Elizak daukan ideia: kalitatezko
heriotzak sufrimendua behar du. Erreden-
tzioa. Nik uste dut horretan ia inork ez duela
sinesten gaur egun. Pertsona askok, eta
batez ere emakumeek –zaintzaile izatea
zer den ondo baitakite–, ez dute men-
deko izan nahi. Hortik datoz bizitzaren
zentzuari buruzko hausnarketa batzuk.
Bizitza guztiek dute zentzua, lehen esa-
ten zen bezala? Bada, ez. Goraka dato-
rren fenomeno da: honezkero ez dago
diskurtso bakarra, heriotzarekin harremana
gauzatzeko aukera asko dago. Biografiak asko-
tarikoak diren bezala, heriotzak ere bai. Siste-
maren aurrean errebeldia apur bat dago hor.

**Norberaren bizitzari amaiera emateko hautua
beti izaten da eztabaidagai latza...**

Orain eztabaida garrantzitsua dago heriotza
duinari buruz. EAEko Legebiltzarrean horri
buruzko legea ari dira prestatzen, eta Nafa-
rroan badute dagoeneko. Baina Nafarroan
egin zutena egiteko, hobe ezer ez egitea.

**“Zeinek dauka
eskubidea zuk bizi
nahi ez duzun bizitza
biziarazteko?”**

Zergatik?

Sufrimendu fisikoa besterik ez duelako kon-
tuan hartzen. Baina sufrimendu hori nola
neurtzen da? Ez dituzte kontuan hartzen
sufrimendu psikologikoa, barne tristura...
EAEEn ari dira lege proposamen bat lantzen,
eta deitu egin zidaten nire iritzia emateko. Ez
zait gustatzen egiten ari diren legea. Esaten
dute heriotzaren kalitatea hobetu nahi dutela,
baina hain baldintza gogorrak jartzen
dituzte... Aipatzen dituzte hilurrenako
egoera, ezin itzulizko egoera... Hau da,
luzeegi itxaron behar da sedazioa lor-
tzeko. Berriz jarriko da modan boron-
datezko heriotzaz hitz egitea. Orain
legeak egiten dira horri buruz, baina
zeinek dauka eskubidea zuk bizi nahi
ez duzun bizitza biziarazteko?

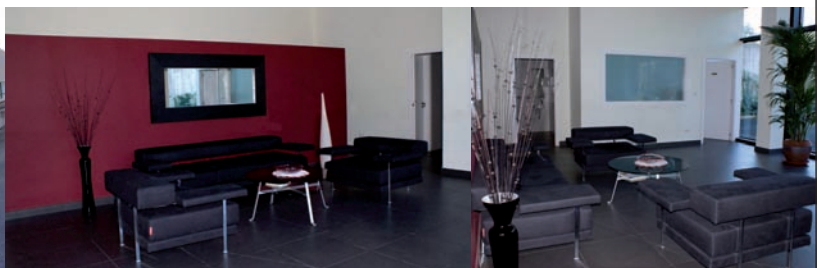
**Garbi mintzatuz, suizidioaz ari gara? Hitz gogo-
rra da, oraindik ere.**

Hizkuntzaren erabilera makurra dago tar-
tean. Eutanasia aipatzen baduzu –kontuan
hartuta beti ere oso egoera txarrean zaudela,
ez dela kapritxo bat–, pertsona bati hiltzen
laguntzeaz ari zara. Botika batzuk eman eta
hilko litzateke handik minutu batzuetara,
berak aukeratutako leku goxoan, aldamenean
berak nahi duen jendea duela. Aldiz, sedazioa

Moyua
hileta zerbitzuak

Zure momentu zailetarako

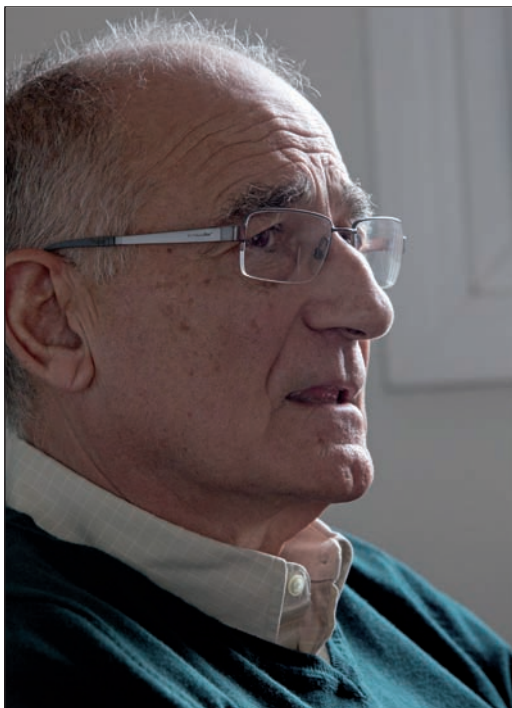

☎ 943 783 447 / 617 442 466

Otadui Gotzaina kalea, 27
20560 Oñati (Gipuzkoa)

mmoyua@telefonica.net

www.tanatorio-gipuzcoa.com

da egoera berean esatea “pertsona honi hiltzen ezin diogu lagundu baina mina kenduko diogu”, nahiz eta jakin emango zaizkion botikekin handik ordu batzuetara hilko dela. Diskurtsoa da desberdina. Sedazioa ematen duenak dio helburua mina kentzea dela, nahiz eta jakin hil egingo dela, eta eutanasia da jakinda dagoen soluzio bakarra hiltzea dela, hitza bera esatea: lagundu diezaiogun hiltzen.

Gauza bera hitz desberdinekin, hortaz.

Bai. Baina oso garrantzitsua da diskurtsoa, haren atzean asmo bat dagoelako. Adibide bat: elkarrizketa hau amaituta hileta batera joan behar dut. Duela bi egun nire koinata hil zen. Goizeko 11:15ean jarri zioten sedazioa, ondo kostata, behar ez zen sufrimendua pasa ondoren. Eta sedazioa jarri eta gero oraindik 22 ordu iraun zuen emakumeak. 22 ordu oso egoera larrian, arnasestuka... Medikuek esaten zuten “ez, ez du minik”. Ez dago eskubiderik. Nik medikuei esaten nien: “Ezin al zaio dosi handiagoa jarri?”, “ez, hori eutanasia litzateke, guk mina kendu diogu eta nahikoa”. Diskurtsoak badu eragina, beraz. Badakizu hil egingo dela baina zure eginkizun bakarra mina kentzea da. Eta tartean daude hamar ordu, edo hoge, edo bi egun... Eta gero, egia da hiltzen dena dela bere heriotzaren subjektua, baina aldamenekoak ere kontuan hartu beharko lirateke.

Erljioaren eraginaz hitz egin dugu, baina medikuntzaren paternalismoa ere salatzen duzu.

Bai, aipatu dudan EAEko lege proiektua ez zait gustatzen hiru arrazoiengatik. Bat: sufri-

mendu handiegia eskatzen da; soluzioa etorriko da, baina alferreko sufrimendu baten ondotik. Bi: erabiltzen den diskurtso faltsua; hiltzen laguntzea debekatuta dago, eta mina kentzea da egin behar dena, nahiz eta jakin horrek nora zaramatzen. Hori gezurra da, izenda ditzagun gauzak beren izenez. Eta hiru: nondik datorkie medikuei botere hori? Zergatik egon behar da haien borondatea egoera horretan dagoen pertsonaren borondatearen gainetik? Non ikasi dute horretarako? Heriotzarako eskubidea dagoen edo ez dagoen, ez da gai zientifikoa; gai horretaz hausnartu duen pertsonak gai izan behar du erabakitzeke, ez da titulazioa behar horretarako. Eta tira, hor daude psikologoak, soziologoak, apaizak –nahi duenarentzat–, edo lagunak. Zergatik erabaki behar dute medikuek, nondik datorkie ahalmen hori?

Liburuan diozu 60ko hamarkadara arte Euskal Herrian eredu tradizionala besterik ez dela egon.

Hala da. Orduan hasi zen beste ereduaz azalartzen. Aldaketa kulturalak izan ziren, eta sozialak ere bai. Esaterako, lehen esan dugunez, orain zaharrez hiltzen garela, eta sarritan gaixotasun kroniko bat jasan ondoren. Lehen ez zegoen horrelakorik. Gaixotzen zena berehala joaten zen, gehienetan.

Horiek aldaketa sozialak. Kulturalak, berriz, bi izan dira batez ere. Bata da pertsonak hartu duen nortasuna, ahalduntzea. “Nik agintzen dut nire bizitzan”. Bestea da erlijioaren eragina ahuldu dela, harekiko harremana ez da gure lehengoek zutena bezalakoa. Erljioak bere espezialitate bihurtu du heriotza. Eta Elizak ez du bere lana ondo egiten, heriotza-errituari dagokionez.

Zergatik diozu hori?

Oso kalitate txarreko hiletak egiten dituztelako. Tokatu ahal zaizu egun berean bi hileta egotea; eta ezertaz ezagutzen ez zaituen apai-

TABISA
BIDASOAKO BEILATOKIA

IRUN
Anaka 11
943 61 54 57

*... eta lasaitasunean
betiko inguru goxoan*

HONDARRIBIA
San Pedro 49
943 64 54 57

zak botatzen du mitina. Darabilten diskurtsoa ez da sinesgarria gehienentzat. Kontuan hartu beharko lukete zibila dela, edo erdiak behintzat ez direla fededun, ez hildakoa ez gertukoak, eta ekintza sozial batera joaten direla horra. Baina Elizak ez du hori lantzen. Sinestunentzat besterik ez dute hitz egiten, haragiaren berpizteaz eta abar. Bestalde, nahita ere ezingo lukete ondo egin. Ehun pertsonakoa bat hiltzen da urtero. Hernanin, demagun, urtean 200 hileta dira, eta gaur egun apaiz bakarra dago. Nola prestatu hori? Nola prestatu hildako bakoitzari egokitutako diskurtsoa?

“Elizak bere espezialitate bihurtu du heriotza, baina oso kalitate txarreko hiletak egiten dituzte, diskurtsoa hildakoari egokitu gabe”

Horregatik proposatzen duzu katedral zibilak eraikitzea?

Bai. Antropologian bereizi egiten da leku eta ez-lekuen artean. Lekua, antropologian, goxotasuna, sentimendu politak, elkarrizketa erraza... sortzen diren gunea da, taldeko kide zarela berresten dizun espazioa. Eta ez-lekuen adibidetzat aireportuak aipatzen dira sarritan. Sinestun batentzat, eliza leku antropologikoa da. Baina aurkitu behar da zeintzuk diren denentzako lekuak. Batzuentzat Udaletxea izango da, beste batentzat mendia,

itsasoa... Horregatik diot batetik katedral zibilak egin beharko liratekeela; azken agurra egiteko leku antropologikoak. Bestalde, ez dugu ahaztu behar elizak herriaren diruz erai-ki direla, eta jende askorentzat, sinestun ez izan arren, leku antropologikoak direla: azken agurra herriko elizan egutea nahi lukete. Beraz, eliza bakoitzak bi kudeatzaile izan beharko lituzke, bata erlijiosoa eta bestea zibila, bi motetako ekitaldiak egiteko. Eta eliza asko dauden auzo eta herrietan, batzuk bideratu litezke ekintza zibiletarako, eta besteak erlijiosoetarako utzi.

Heriotzarekiko eredu biografikoaren zabalkundea goraka datorren fenomeno dela diozu. Alta, hildakoak ez badu alde aurretik bere borondatea adierazi, automatikoki sartzen da sistema tradizionalaren gurgilean.

Besteak beste, ez dugu ahaztu behar ehorzte zerbitzuen sektorea oso indartsua dela. EAEn 20.000 hileta baino gehiago egiten dira urtero. Horrek diru pilo bat mugitzen du. Eta sektore horrek gauzak egiteko modu jakin bat bultzatzen du. Beraz, goraka datorren joera hori batzuetan mugatuta dago. ■

Hileta zerbitzuak - Beilatokia

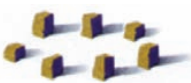
LEA-ARTIBAI

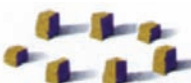
Artabide 24 · 48700 ONDARROA

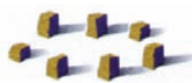
☎ 946 166 212 / 946 830 960

659 879 268

Zarautz
Hileta Zerbitzuak

Harrespil
Hilerri eta Hileta Zerbitzuak

Euskalduna
Hileta Zerbitzuak

Araba kalea, 35 · Zarautz (Gipuzkoa)
☎ 943 894 937 / Faxe: 943 894 941 · harrespil@harrespil.net

Amilaga, 39 · Bergara (Gipuzkoa)
☎ 943 761 299 / Faxe: 943 761 299

Hilerrien gestioa · Hileta zerbitzu orokorrak · Zerbitzu iraunkorrak · Koroak · Eskelak

